

GALEOTTO MARZIO EMLÉKTÁBLÁJA NARNIBAN

Galeotto
emléktáblája

Első világirodalmi rangú költőnk, Janus Pannonius igazi reneszánsz öntudattal és büszkeséggel tekintett gazdag poétai életművére. Nem lehetett tehát akárki az a férfiú, akit remek disztichonban szólított fel verseinek jobbítására, csiszolására.

„Ezt a néhány epigrammát néked Pannoniából

A Duna küldi, a Föld északi főfolyama.

Hogyha talán egy-egy közülük nem látszik enyémnek,

Jó Galeottóm, hát meg ne lepődj emiatt.

Mert ad a hely, de el is vesz a szellemtől –, ki tagadná?

S látszik a versen, hogy merre, hol is született.

Rég a latin környék latinabbá tette a versem,

Barbár táj barbár szóra kapatja a szám.

Hozd ide Vergiliust: hamisan fog szólni a lantja;

Vagy Cicerót: itt elnémul a nagy Ciceró.

Ám te segíthetnél: ha göcsörtjeiket lecsiszolnád,

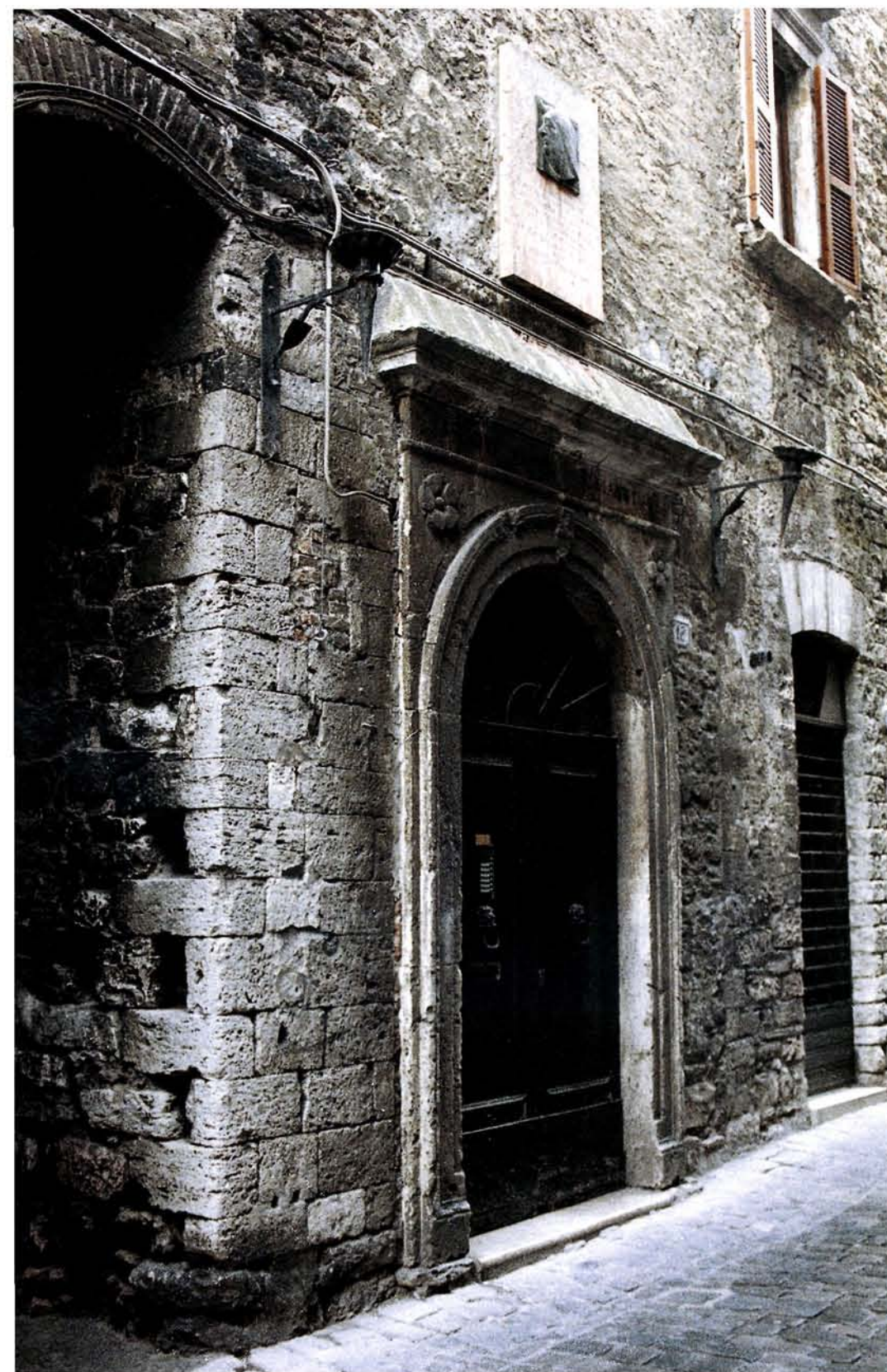
Azt hinné az ítész: mind Helikonra való.”

(Csorba Győző fordítása)

a nevezetes munkájában, amely a nagy király „jeles, bölcs és elmés mondásait, tetteit” vette számba. A reformkori nagy politikusnemzedék irodalmi téren is buzgólkodó tagja, Kazinczy Gábor – nagynevű rokona, a nyelvművelő Ferenc őszinte tisztelője – magyarította és adta ki a kötetet 1863-ban.

„János, vezetőnek nevének Vitéz, az egyházjog- és classica tudományokban jártas, szálas és szép termetű, korán megöszült s gyorselméjű férfi, Galeotnak egykor tanítványa s laktársa volt, de Mátyás király előtt éppen nem kedves. Mert rokona lévén János esztergami érseknek [a „nagy” Vitéz János], s egy másik János pécsi püspöknek [Janus Pannonius], kik, fejüket koczkáztatva, Mátyás királytól el-, a lengyel királyhoz pártolának; úgy látszott, hogy Vitéz Jánosnál a régi gyűlölet- s a rokonság nyomai még megmaradtak. Mert a mieink szeretete ritkán hal ki rövid idő alatt. Minél fogva e férfi említése nem lehetett kedves a király előtt.

Történt azonban hogy Martius Galeot, ki egyetemes tudományossága, tréfás és elmés társalgása miatt nagy becsben állt a király előtt: életét és javait veszélyeztető helyzetben vala nem egyszer, s „De incognitis vulgo” munkája miatt eretnokséggel vádolták: de végre a nagy tudományú [IV.] Sixtus pápa elé került az ügy, kinek parancsára Galeot, [velencei] iszonyú rabságából kieresztette, Rómába ment. Hol is számos vetélytársat s halálos ellenséget lele: de a pápa, Galeotot, tanának bizonyosságából ítélvén meg, egykori állása- s birtokába visszahelyezve, feloldozá, úgy hogy Galeot, Sixtus segédkezése, ítélete s határozata folytán, előbbi állását s javait visszanyerte. Hanem a pör folyama alatt – mert az ügy hosszan tárgyalatott – Vitéz János, mind a Galeot iránti régi jó indulatánál fogva s leginkább Mátyás király miatt, kiről tudta, hogy Galeot, nemes tulajdonokkal párosult kitűnő tudományossága miatt, szívén fekszik, legtöbbet fáradozott e dologban, s kieszközölte, hogy Rómában mindazt, amit Galeot becsülete s java kívánt, kegyelemmel fogadják. Amint ennek vége lett, Galeot Mátyás királyhoz röpült, s elmondá a dolog rendét, s reményeit valamint kétségbeesését lerajzoló – mert nem nyájas arcczal hallgatá a király – minthogy a tudatlan tömeg felbőszülve várta Galeot kivégzését, de a műveltebbek és előbbkelők fájalták és ügyét pártolák. Hanem e hosszas elbeszélés közben, mert a király kezdet óta végig mindent hallani akart, említve Ión Vitéz János, ki, a király iránti tekintetnél fogva, annyira fáradozott Galeot mellett. A király tüstént teljesen letett a János elleni gyűlöletről, s a Magyarországra visszatérőt nyájasan fogadta, s mondá: nem feledi el, mit, irántai tiszteletből Galeotért cselekvék. S ezt tetteleg is bizonyítá.”

A Marzio család palotája Narniban